

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
17 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa C-295/97,

jonka Tribunale di Genova (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA

vastaan

International Factors Italia SpA (Ifitalia),

Dornier Luftfahrt GmbH ja

Ministero della Difesa

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet sekä tuomarit P. Jann, C. Gulmann, D. A. O. Edward ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA, edustajanaan asianajaja Tomaso Galletto, Genova,
- Dornier Luftfahrt GmbH, edustajinaan asianajajat Antonio Fusillo ja Alessandro Fusillo, Rooma, ja asianajaja Gianfranco Nasuti, Genova,
- Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori Umberto Leanza, avustajanaan valtionasiamies Oscar Fiumara,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Gérard Rozet ja oikeudellisen yksikön virkamies Paolo Stancanelli,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA:n, edustajinaan asianajajat Tomaso Galletto ja Ivano Cavanna, Genova, Dornier Luftfahrt GmbH:n, edustajinaan asianajajat Antonio ja Alessandro Fusillo, Italian hallituksen, asiamiehenään Oscar Fiumara, ja komission, asiamiehenään Paolo Stancanelli, 27.1.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.3.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Tribunale di Genova on esittänyt 29.7.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.8.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) tulkinnasta.
- 2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (jäljempänä Piaggio) ja Dornier Luftfahrt GmbH (jäljempänä Dornier) ja joka koskee Piaggion Dornierille maksaman 30 028 894 382 Italian liiran (ITL) suuruisen summan palauttamista.
- 3 Piaggio on ostanut Dornierilta kolme ilma-alusta, jotka oli tarkoitettu Italian puolustusvoimille. Maksuna Piaggio suoritti useita tilisiirtoja Dornierille ja siirsi tälle maksumääräyksillä saatavia ja luovutti muita saatavia vuoden 1992 joulukuusta lähtien.

- 4 Piaggio asetettiin 28.11.1994 tehdyllä teollisuusministerin ja valtiovarainministerin yhteisellä päätöksellä (*Gazzetta Ufficiale di Repubblica Italiana* nro 281, 1.12.1994; jäljempänä GURI) 3.4.1979 annetun lain nro 95/79 (GURI nro 94, 4.4.1979; jäljempänä laki nro 95/79) nojalla erityishallintoon. Tämä päätös tehtiin sen jälkeen, kun Tribunale di Genovan 29.10.1994 tekemässä päätöksessä todettiin, että Piaggio oli maksukyvytön ja että se voisi päästä erityishallintomenettelyyn.
- 5 Piaggio nosti Tribunale di Genovassa 14.2.1996 kanteen, jossa se vaati, että tuomioistuin toisaalta toteaisi mitättömiksi ja vaikutuksettomiksi kaikkia sen velkojia vastaan kaikki maksut, saatavien siirrot ja maksumääräykset, jotka oli tehty Dornierin hyväksi kahden vuoden aikana ennen Piaggion erityishallintoon asettamista, ja toisaalta velvoittaisi Dornierin palauttamaan vastaavat summat korkoineen. Piaggio väitti tältä osin, että Dornier, joka jo oli tiennyt siitä, että Piaggio oli maksukyvytön, olisi saanut Piaggiolta kolmen ilma-aluksen myynnistä etuoikeutettuja maksuja yhteensä 30 028 894 382 ITL:n edestä, mikä oli vastoin kaikkien velkojien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
- 6 Piaggio nosti kanteensa konkurssilain 67 §:n perusteella, jota voitiin tässä tapauksessa soveltaa lain nro 95/79 1 §:ssä ja konkurssilain 203 §:ssä olevien viittausten nojalla; konkurssilaissa säädetään, että maksut, jotka on suoritettu maksukyvyttömyyden toteamista ja erityishallintoon asettamista koskevan menettelyn aloittamista edeltävien kahden vuoden aikana, peräytyvät maksukyvyttömän yrityksen kaikkien velkojien hyväksi.
- 7 Dornier on puolustukseksaan vedonnut erityisesti siihen, että laki nro 95/79 on ristiriidassa perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa.
- 8 Laissa nro 95/79 säädetään taloudellisissa vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallintoa koskevasta menettelystä.

- 9 Kyseisen lain 1 §:n 1 momentin mukaan tätä menettelyä voidaan soveltaa yrityksiin, joiden palveluksessa on vähintään vuoden ajan ollut vähintään 300 työntekijää ja jotka ovat luottolaitoksille, sosiaali- ja eläkevakuutuslaitoksille tai valtioenemmistöisille yhtiöille velkaa vähintään 80,444 miljardia ITL ja enemmän kuin viisi kertaa yhtiön maksettu pääoma.
- 10 Lain 1 a §:n mukaan menettelyä sovelletaan myös silloin, kun maksukyvyttömyys johtuu velvollisuudesta palauttaa valtiolle, julkisille elimille tai valtioenemmistöisille yhtiöille vähintään 50 miljardin ITL:n suuruinen määrä, joka vastaa vähintään 51:tä prosenttia yrityksen maksetusta pääomasta, sen vuoksi, että kyseinen määrä on laitonta tai yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea tai että se on annettu tekniikan kehittämisen tai tutkimustoiminnan rahoittamiseksi.
- 11 Lain nro 95/79 2 §:n 1 momentin mukaan erityishallintoa koskevan menettelyn soveltamisedellytyksenä on, että tuomioistuimien on todennut yrityksen maksukyvyttömäksi joko konkurssilain perusteella tai sen vuoksi, että se on jättänyt maksamatta työntekijöiden palkat vähintään kolmelta kuukaudelta. Teollisuusministeri voi valtiovarainministeriä kuultuaan tehdä tällaisessa tilanteessa päätöksen siitä, että yritys asetetaan erityishallintoon, ja velkojien edun huomioon ottaen antaa yritykselle luvan jatkaa toimintaansa enintään kahden vuoden ajan, jota voidaan jatkaa edelleen enintään kahdella vuodella, jos Comitato interministeriale per la programmazione industriale (teollisuuspolitiikan suunnittelusta vastaava komitea; jäljempänä CIPI) antaa tähän suostumuksensa.
- 12 Erityishallinnossa oleviin yrityksiin sovelletaan konkurssilain yleisiä säännöksiä, jos laissa nro 95/79 tai sen jälkeisissä laeissa ei ole nimenomaisesti toisin säädetty. Kuten tavallisessa konkurssimenettelyssä, myöskään erityishallintoa koskevassa menettelyssä maksukyvyttömän yrityksen omistaja ei voi päättää yrityksen varallisuuden käytöstä, ja tätä varallisuutta on pääsääntöisesti käytettävä velkojien tyydyttämiseen; olemassa oleville veloille ei myöskään lasketa tältä ajalta korkoa; maksukyvyttömäksi julistamista edeltävänä ajanjaksona suoritetut velkojen maksut ovat peräytettävissä; mitään yksittäistä täytäntöönpanokeinoja ei voida kohdistaa kyseisen yrityksen omaisuuteen eikä jatkaa sen osalta. Erityis-

hallinto poikkeaa kuitenkin tavallisesta konkurssimenettelystä siltä osin, että täytäntöönpanokielto ulottuu lain nro 544/81 4 §:n mukaan myös verovelkaan sekä niihin rangaistusluonteisiin maksuihin, korkoihin ja korotuksiin, joita on maksettava yhteisöveron maksamisen myöhästymisen vuoksi.

- 13 Lisäksi lain nro 95/79 2 a §:n mukaan valtio voi taata osittain tai kokonaisuudessaan ne lainat, joita erityishallinnossa olevat yritykset ottavat rahoittaakseen juoksevan hallintonsa ja kunnostaakseen tai saattaakseen valmiiksi teollisuuslaitoksensa, rakennuksensa tai laitteensa; takaukseen sovelletaan niitä edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä, joista valtiovarainministeri päättää CIPI:n suostumuksen mukaisesti.
- 14 Maksukyvyttömän yrityksen tervehdyttämisen menettelyssä saadaan myös myydä maksukyvyttömän yrityksen kaikki laitokset laissa nro 95/79 asetettujen edellytysten mukaisesti. Tämän lain 5 a §:n mukaan yrityksen koko omaisuuden tai sen osan luovuttamisesta on maksettava kiinteämääräinen 1 miljoonan ITL:n rekisteröintimaksu.
- 15 Lisäksi 6.2.1987 annetun lain nro 19/87 (GURI nro 32, 9.2.1987) 3 §:n 2 momentin mukaan erityishallinnossa olevilla yrityksillä ei ole velvollisuutta maksaa niitä sakkoja ja rangaistusluonteisia maksuja, joita niille on langetettu pakollisten sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättämisen vuoksi.
- 16 Lain nro 95/79 2 §:n 2 luetelmakohdan mukaan silloin, kun erityishallinnossa olevalle yritykselle annetaan lupa jatkaa toimintaansa, henkilön, joka on nimetty hoitamaan yrityksen hallintoa, on laadittava asianmukainen hallinnointisuunnitelma, ja ennen kuin teollisuusministeri hyväksyy tämän suunnitelman, CIPI tutkii, soveltuuko tämä suunnitelma yhteen Italian valtion teollisuuspolitiikan päälinjojen kanssa. Teollisuusministerin on myös hyväksyttävä päätökset, jotka koskevat esimerkiksi yrityksen rakennemuutosta, varallisuuden myyntiä, purkamista tai erityishallinnon lopettamista.

- 17 Erityishallintoon asetetun yrityksen velkojat voidaan tyydyttää kokonaan tai osittain vasta erityishallinnon päätyttyä realisoimalla yrityksen varallisuus tai maksamalla velat yrityksen uusilla voitoilla. Lisäksi konkurssilain 111 ja 212 §:n mukaan erityishallinnosta ja yrityksen toiminnan jatkamisesta aiheutuneet kulut, velat mukaan lukien, maksetaan omaisuuden realisoinnista saaduista varoista ennen niitä velkoja, jotka olivat olemassa silloin, kun erityishallintoa koskeva menettely aloitettiin.
- 18 Erityishallintoa koskeva menettely päättyy akordiin, yrityksen kaiken varallisuuden jakamiseen, saamisten täydelliseen lakkaamiseen tai varallisuuden riittä-mättömyyteen taikka siihen, että yritys kykenee jälleen täyttämään velvoitteensa ja saavuttaa näin taloudellisen tasapainon.
- 19 Lisäksi on täsmennettävä, että Italian hallitukselle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 1 kohta) nojalla lähettä-mällä kirjeellä E 13/92 (EYVL 1994, C 395, s. 4) komissio ilmoitti, että laki nro 95/79 näytti sen mukaan kuuluvan tietyiltä osin perustamissopimuksen 92 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen soveltamisalaan, ja pyysi, että sille ilmoitettaisiin etukäteen kaikista kyseisen lain soveltamistapauksista, jotta ne voitaisiin tutkia vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettäviin tukiin sovellet-tavan sääntelyn yhteydessä.
- 20 Koska Italian viranomaiset vastasivat, että ne ilmoittaisivat etukäteen vain lain nro 95/79 2 a §:ssä tarkoitetun valtion takauksen myöntämisestä, komissio päätti aloittaa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn. Asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, onko komissio tähän päivään mennessä tehnyt lopullista päätöstä tämän menettelyn päätteeksi.

- 21 Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin, joka pohtii, onko laki nro 95/79 yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa, on päättänyt lykätä päätöksentekoa ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko kansallinen tuomioistuin pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan suoraan siitä, onko jäsenvaltion lainsäädännön säännös yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan (valtioneudet) sääntöjen kanssa?

2) Jos vastaus on myöntävä, voidaanko katsoa, että antamalla 3.4.1979 lain nro [95], jolla otetaan käyttöön vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallintoa koskeva menettely — ja ottamalla erityisesti käyttöön tässä laissa säädetty toimenpiteet, jotka luetellaan tämän ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen perusteluissa — Italian valtio on myöntänyt tietyille tässä laissa tarkoitetuille yrityksille (eli suuryrityksille) perustamissopimuksen 92 artiklan vastaisia tukia?”

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

- 22 Piaggio katsoo, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei määritellä riittävästi ja selvästi sitä lainsäädäntöä, johon pyydetty tulkinta liittyy, ja koska toisaalta esitetyillä kysymyksillä ei ole merkitystä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan riidan ratkaisun kannalta, sillä siinä nostettu takaisinsaantikanne perustuu yleisiin konkurssisäännöksiin, joiden mukaan kaksi vuotta ennen maksukyvyyttömäksi toteamista suoritettavat maksut ovat peräytettävissä.

- 23 Tältä osin on todettava, että vaikka on totta, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä käsitellään ennakkoratkaisupyynnön taustalla olevaa lainsäädäntöä vain suppeasti, tästä seikasta ei tässä tapauksessa

kuitenkaan seuraa, että ennakkoratkaisupyyntöä ei voitaisi ottaa tutkittavaksi. Tämä lainsäädännön esittely on riittävä, koska sen perusteella voidaan selvästi ymmärtää esitetyt kysymykset.

- 24 Lisäksi on muistettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. erityisesti asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok. 1998, s. I-7907, 25 kohta).
- 25 Lisäksi riittää, kun todetaan, että tässä asiassa se, onko lailla nro 95/79 käyttöön otetun kaltainen järjestelmä luokiteltava uudeksi tueksi vai jo olemassa olevaksi tueksi — mitä yhteisöjen tuomioistuin tarkastelee jäljempänä omasta aloitteestaan sen läheisen yhteistyön johdosta, jossa sen on toimittava kansallisten tuomioistuinten kanssa — ei ole vailla merkitystä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan riidan ratkaisun kannalta, kun otetaan huomioon ne johdopäätökset, joita ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin voi joutua tekemään EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan nojalla siitä, että komissiolle ei ole etukäteen ilmoitettu tässä tapauksessa mahdollisesti kyseessä olevasta tukijärjestelmästä.
- 26 Minkään perusteella ei myöskään voida heti väittää, että jos Piaggioon sovellettu menettely olisi kokonaisuudessaan ollut tavallista konkurssimenettelyä, Dornierin tilanne olisi ollut joka suhteessa täysin samanlainen, erityisesti sen suhteen, mitkä olivat sen mahdollisuudet saada saatavansa edes osittain perittyä, huolimatta siitä, että myös tavallisen konkurssimenettelyn osalta säädetään, että maksukyvyttömyyden toteamista edeltävän kriittisen ajan kuluessa suoritettut maksut ovat peräytettävissä. Tämän seikan arvioiminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle.
- 27 Näin ollen ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

- 28 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, voiko se pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan suoraan siitä, onko kansallinen toimenpide yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa.
- 29 Aluksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY:n perustamissopimuksen 177 artiklaan perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä toimivaltaa tulkita kansallista oikeutta tai lausua kansallisen toimenpiteen yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa (ks. erityisesti asia C-188/91, Deutsche Shell, tuomio 21.1.1993, Kok. 1993, s. I-363, 27 kohta).
- 30 Erityisesti siltä osin kuin kyse on sen valvonnasta, ovatko jäsenvaltiot noudattaneet perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklassa niille määrättyjä velvoitteita, on otettava huomioon kansallisten tuomioistuinten ja komission toisiaan täydentävät ja erilliset tehtävät, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on ne kerrannut asiassa C-39/94, SFEI ym., 11.7.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-3547, 41 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 31 Sen arvioiminen, ovatko tukitoimenpiteet yhteensopivia yhteismarkkinoiden kanssa, kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan, jonka käyttämistä yhteisöjen tuomioistuin valvoo, kun taas kansalliset tuomioistuimet huolehtivat oikeussubjektien oikeuksien suojaamisesta siinä tapauksessa, että EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa säädettyä velvoitetta ilmoittaa valtiontuista etukäteen komissiolle on rikottu.
- 32 Tältä osin on todettava, että jotta kansallinen tuomioistuin voisi määrittää, kuuluuko sellainen toimenpide, johon valtio on ryhtynyt ottamatta huomioon EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä alustavaa tutkintamenettelyä, tämän artiklan soveltamisalaan, se voi joutua tulkitsemaan perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua tuen käsitettä. Jos kansallisella tuomioistuimella on, kuten sillä tässä tapauksessa on, mikä ilmenee ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä koskevasta päätöksestä, epäilyjä siitä, onko

kyseinen toimenpide luokiteltava valtiontueksi, se voi pyytää komissiolta lisäselvitystä tältä osin tai sillä on oikeus tai velvollisuus esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan toisen ja kolmannen kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys perustamissopimuksen 92 artiklan tulkinnasta (ks. em. asia SFEI ym., tuomio 49—51 kohta).

- 33 Vastaavasti on todettava, että jotta ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus, on tarkasteltava sitä, onko lailla nro 95/79 käyttöön otetun, yleisistä konkurssisäännöksistä poikkeavan järjestelmän kaltainen järjestelmä luokiteltava perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitetuksi valtiontueksi ja olisiko siitä pitänyt EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoittaa komissiolle ennen sen käyttöön ottamista.

Toimenpiteen luonnehtiminen tueksi

- 34 Kuten yhteisöjen tuomioistuin jo on todennut, tuen käsite on yleisluonteisempi kuin avustuksen käsite sen vuoksi, että tuella ei tarkoiteta ainoastaan konkreettisia suorituksia, kuten avustuksia, vaan myös toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (ks. asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok. 1994, s. I-877, 13 kohta ja em. asia Ecotrade, tuomio 34 kohta).
- 35 Perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tuen käsitteen alaan kuuluvat välttämättä sellaiset edut, jotka on myönnetty suoraan tai välillisesti valtion varoista tai joista aiheutuu lisäkustannuksia valtiolle tai valtion tätä tarkoitusta varten nimeämille tai perustamille elimille (ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-52/97— C-54/97, Viscido ym., tuomio 7.5.1998, Kok. 1998, s. I-2629, 13 kohta).
- 36 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on EHTY 4 artiklan c alakohdan osalta todennut edellä mainitussa asiassa Ecotrade antamassaan tuomiossa, lailla nro 95/79

käyttöön otetun järjestelmän useiden ominaispiirteiden nojalla voitaisiin erityisesti nyt kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteissa todeta, että kyseessä on perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuki, mikäli ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin vahvistaa, että kyseisillä piirteillä on se merkitys, mikä niillä jäljempänä todetaan olevan.

- 37 Ensinnäkin asiakirja-aineistosta ilmenee, että lakia nro 95/79 on tarkoitus soveltaa valikoivasti sellaisiin taloudellisissa vaikeuksissa oleviin suuriin teollisuusyrityksiin, jotka ovat erityisen paljon velkaa tiettyntyyppisille velkojille, joista suurin osa on julkisoikeudellisia. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Ecotrade antamansa tuomion 38 kohdassa, on hyvin todennäköistä, että valtio tai julkiset elimet ovat kyseisen yrityksen tärkeimpien velkojien joukossa.
- 38 On myös korostettava, että vaikka teollisuusministerin päätökset taloudellisissa vaikeuksissa olevan yrityksen erityishallintoon asettamisesta ja yrityksen toiminnan jatkamisen sallimisesta tehdään niin, että velkojien edut ja erityisesti mahdollisuudet kasvattaa yrityksen varallisuutta otetaan mahdollisimman pitkälle huomioon, näihin päätöksiin vaikuttaa myös halu turvata yrityksen taloudellinen toiminta kansalliseen teollisuuspolitiikkaan liittyvistä syistä, minkä yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Ecotrade antamansa tuomion 39 kohdassa ja minkä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on vahvistanut.
- 39 Kun otetaan huomioon se, millaiseen yritysten ryhmään riidanalaista sääntelyä sovelletaan ja kuinka laaja harkintavalta ministerillä on päättäessään erityisesti siitä, saako erityishallinnossa oleva maksukyvytön yritys jatkaa toimintaansa, kyseinen sääntely täyttää edellytyksen tuen yksilöllisyydestä, joka on yksi valtiontuen käsitteen ominaispiirteistä (ks. vastaavasti asia C-241/94, Ranska v. komissio, tuomio 26.9.1996, Kok. 1996, s. I-4551, 23 ja 24 kohta).
- 40 Lisäksi on huomattava, että olipa se tavoite, johon jäsenvaltion lainsäätäjä on pyrkinyt, mikä hyvänsä, ne yritykset, joihin kyseistä sääntelyä sovelletaan, voivat päästä tämän sääntelyn vuoksi parempaan asemaan kuin muut yritykset, koska

tämä sääntely mahdollistaa niiden taloudellisen toiminnan jatkamisen tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei ole yleisiä konkurssisäännöksiä sovellettaessa, koska näillä säännöksillä pyritään ensisijaisesti turvaamaan velkojien edut. Kun otetaan huomioon yrityksen toiminnan jatkamiseen liittyville saataville annettu etusija, luvasta jatkaa näissä olosuhteissa taloudellista toimintaa saattaa seurata lisäkustannuksia julkiselle vallalle, jos on todellakin niin, että valtio tai julkiset elimet ovat taloudellisissa vaikeuksissa olevan yrityksen tärkeimpien velkojien joukossa, varsinkin kun kyseinen yritys näissä tapauksissa on aina velkaa huomattavia summia.

- 41 Sen lisäksi, että valtio antaa lain nro 95/79 2 a §:n nojalla takauksia, jotka Italian viranomaiset ovat suostuneet ilmoittamaan etukäteen komissiolle, erityishallintoon asettamisesta seuraa tavallista laajempi kielto käyttää erillisiä täytäntöönpanokeinoja verovelan sekä niiden rangaistusluonteisten maksujen, korkojen ja korotusten osalta, joita on maksettava yhteisöveron maksamisen myöhästymisen vuoksi; lisäksi erityishallintoon asettamisesta seuraa, että kyseisellä yrityksellä ei ole velvollisuutta maksaa sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnin vuoksi langetettuja sakkoja ja rangaistusluonteisia maksuja ja että yrityksen tai sen osan luovutukseen sovelletaan tavanomaista pienempää verokantaa niin, että tällaisista luovutuksista on maksettava kiinteämääräinen 1 miljoonan ITL:n rekisteröintimaksu, kun tavallinen rekisteröintimaksu on kolme prosenttia luovutetun omaisuuden arvosta.
- 42 Tällaisista jäsenvaltion lainsäätäjän antamista eduista voi myös seurata lisäkustannuksia julkiselle vallalle sitä kautta, että yritykselle annetaan valtion takaus, julkisista saatavista luovutaan, yritys vapautetaan velvollisuudesta maksaa sakot tai muut rangaistusluonteiset maksut tai siihen sovelletaan tavanomaista pienempää verokantaa. Asia on toisin vain, jos osoitetaan, ettei erityishallintoon asettamisesta ja yrityksen taloudellisen toiminnan jatkamisesta ole tosiasiallisesti aiheutunut tai olisi pitänyt aiheutua valtiolle lisäkustannuksia siihen verrattuna, mitä kustannuksia valtiolle olisi aiheutunut yleisten konkurssisäännösten noudattamisesta. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkastaa nämä seikat sen jälkeen, kun se on tarvittaessa pyytänyt komissiolta lisäselvityksiä.

43 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun, yleisistä konkurssisäännöksistä poikkeavan järjestelmän kaltaisen järjestelmän soveltamisen johonkin yritykseen on katsottava johtavan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, jos osoitetaan, että

— tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä, tai

— tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rangaistusluonteisia maksuja tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisista saatavista, eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä.

Seuraukset siitä, ettei tuesta ole ilmoitettu etukäteen

44 Perustamissopimuksen 93 artiklassa määrätään, että komissio seuraa jatkuvasti valtiontukia ja valvoo niitä, ja siinä järjestetään tätä koskeva menettely. Sellaisten uusien tukien osalta, joita jäsenvaltiot aikovat myöntää, määrätään ennakkomenettelystä, jonka noudattamista ilman tukea ei voida pitää sääntöjen mukaisesti myönnettynä. Kyseisen 93 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämisestä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta ennen sen toteuttamista.

45 Komissio on kuitenkin luonnehtinut laissa nro 95/79 säädetyn järjestelmän ”valtiontueksi” ja toteaa, että vaikka tämä laki julkaistiin perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen, siitä ei ole ilmoitettu sille EY:n perustamissopimuksen

93 artiklan 3 kohdan määräysten mukaisesti. Komission kanta perustuu tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eli muun muassa sen omiin epäilyihin, joita sillä oli 14 vuoden ajan siitä, oliko laki nro 95/79 luokiteltava valtiontueksi, tämän järjestelmän alaisuuteen kuuluvien talousalan toimijoiden luottamukseen, siihen, että tätä järjestelmää oli käytetty hyvin harvoin, ja siihen, että käytännössä on mahdotonta saada takaisin summia, jotka mahdollisesti olisivat perittävässä takaisin.

- 46 Tätä kantaa ei voida hyväksyä.
- 47 On nimittäin niin, että vastaus kysymykseen, onko tuki uusi ja edellyttääkö sen myöntäminen näin ollen EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn alustavan tutkintamenettelyn käymistä, ei voi riippua komission subjektiivisesti tekemästä arvioinnista.
- 48 Kuten yhteisöjen tuomioistuin jo totesi asiassa C-44/93, *Namur-Les assurances du crédit*, 9.8.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-3829, 13 kohta), sekä EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan määräysten sisällöstä että niiden tavoitteista ilmenee, että tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina voimassa olevina tukina on pidettävä tukia, jotka olivat voimassa ennen perustamissopimuksen voimaantuloa, ja tukia, jotka on voitu panna sääntöjen mukaisesti täytäntöön 93 artiklan 3 kohdassa määrättyjen edellytysten täytyessä, mukaan lukien sellaiset edellytykset, jotka ilmenevät yhteisöjen tuomioistuimen tälle artiklalle asiassa 120/73, *Lorenz*, 11.12.1970 antamassaan tuomiossa (Kok. 1973, s. 1471, 4—6 kohta; Kok. Ep. II, s. 177) antamasta tulkinnasta, kun taas uusina tukina, joita tässä viimeksi mainitussa määräyksessä määrätty ilmoittamisvelvollisuus koskee, ovat toimenpiteet, joilla aiotaan myöntää tai muuttaa tukea, ja on täsmennettävä, että muutokset voivat koskea joko voimassa olevia tukia tai alkuperäisiä suunnitelmia, joista on ilmoitettu komissiolle.
- 49 Tästä seuraa, että silloin kun osoitetaan, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun järjestelmän kaltainen järjestelmä voi sellaisenaan johtaa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, kyseistä järjestelmää ei voida soveltaa ellei siitä ole ilmoitettu komissiolle, ja jos siitä on ilmoitettu, sitä ei voida soveltaa ennen kuin komissio tekee päätöksen, jossa se

toteaa tukisuunnitelman soveltuvan yhteismarkkinoille, tai, jos komissio ei tee mitään päätöstä kahden kuukauden määräajassa ilmoituksesta, ennen kyseisen määräajan päättymistä (ks. em. asia Lorenz, tuomion 4 kohta).

50 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava seuraavasti:

Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla vireille pannussa oikeudenkäynnissä toimivaltaa tulkita kansallista oikeutta tai lausua siitä, onko kansallinen toimenpide yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa. Kansallinen tuomioistuin voi kuitenkin silloin, kun sitä on vaadittu määräämään seuraamuksia EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen rikkomisesta, pyytää komissiolta lisäselvityksiä tai sillä on oikeus tai velvollisuus esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan toisen tai kolmannen kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys perustamissopimuksen 92 artiklan tulkinnasta, jotta se voi määrittää, ovatko kyseiset valtion toimenpiteet valtioneukia, joista olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle.

Lailla nro 95/79 käyttöön otetun, yleisistä konkurssisäännöksistä poikkeavan järjestelmän kaltaisen järjestelmän soveltamisen johonkin yritykseen on katsottava johtavan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen myöntämiseen, jos osoitetaan, että

- tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä, tai
- tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rangaistusluonteisia maksuja tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisista saatavista,

eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä.

Silloin kun osoitetaan, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun järjestelmän kaltainen järjestelmä voi sellaisenaan johtaa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, kyseistä järjestelmää ei voida panna täytäntöön, ellei siitä ole ilmoitettu komissiolle, ja jos siitä on ilmoitettu, sitä ei voida panna täytäntöön ennen kuin komissio tekee päätöksen, jossa se toteaa tukisuunnitelman soveltuvan yhteismarkkinoille, tai, jos komissio ei tee mitään päätöstä kahden kuukauden määräajassa ilmoituksesta, ennen kyseisen määräajan päättymistä.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

- 51 Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole syytä vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 52 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Tribunale di Genovan 29.7.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla vireille pannussa oikeudenkäynnissä toimivaltaa tulkita kansallista oikeutta tai lausua siitä, onko kansallinen toimenpide yhteensopiva EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) kanssa. Kansallinen tuomioistuin voi kuitenkin silloin, kun sitä on vaadittu määräämään seuraamuksia EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen (josta on tullut EY 88 artiklan 3 kohdan viimeinen virke) rikkomisesta, pyytää komissiolta lisäselvityksiä tai sillä on oikeus tai velvollisuus esittää EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan toisen ja kolmannen kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys perustamissopimuksen 92 artiklan tulkinnasta, jotta se voi määrittää, ovatko kyseiset valtion toimenpiteet valtiontukia, joista olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle.
- 2) Italialaisella 3.4.1979 annetulla lailla nro 95/79 käyttöön otetun, yleisistä konkurssisäännöksistä poikkeavan järjestelmän kaltaisen järjestelmän soveltamisen johonkin yritykseen on katsottava johtavan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen myöntämiseen, jos osoitetaan, että

— tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä, tai

— tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rangaistusluonteisia maksuja tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisista saatavista, eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisäännöksiä.

- 3) Silloin kun osoitetaan, että lailla nro 95/79 käyttöön otetun järjestelmän kaltainen järjestelmä voi sellaisenaan johtaa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtioneuvoston myöntämiseen, kyseistä järjestelmää ei voida panna täytäntöön, ellei siitä ole ilmoitettu komissiolle, ja jos siitä on ilmoitettu, sitä ei voida panna täytäntöön ennen kuin komissio tekee päätöksen, jossa se toteaa tukisuunnitelman soveltuvan yhteismarkkinoille, tai, jos komissio ei tee mitään päätöstä kahden kuukauden määräajassa ilmoituksesta, ennen kyseisen määräajan päättymistä.

Puissochet

Jann

Gulmann

Edward

Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä kesäkuuta 1999.

R. Grass

J.-P. Puissochet

kirjaaja

viidennen jaoston puheenjohtaja